

ПРОЦЕС «УКРАЇНА – РУМУНІЯ»

Багатофакторність розвитку сучасного світу визначає необхідність будувати зовнішню політику України на засадах партнерства та співпраці з усіма геополітичними акторами загалом, та сусідніми державами зокрема. Проте, взаємини України та Румунії ускладнюються через невирішеність питань міждержавного характеру, серед яких і ситуація зі статусом о. Зміїний. Саме тому видається актуальним як з наукової, так і з практичної точки зору всебічне дослідження витоків формування та принципів вирішення вказаних проблемних моментів українськорумунських взаємин.

Слід відзначити, що на даний момент практично не існує комплексного ґрунтового дослідження даної актуальної проблеми. Серед вітчизняних праць слід виділити монографії Національного інституту стратегічних досліджень «Стратегічні інтереси України в країнах чорноморського регіону та проблеми національної безпеки» під редакцією д.ф.н. Б. Парахонського, «Воєнна безпека України на межі тисячоліть» під редакцією д.політ.н. А. Перепилиці, а також роботи д.і.н. С. Віднянського «Українськорумунські відносини в загальноєвропейському контексті»; д.і.н. С. Кульчицького «Визначена наслідками світових воєн»; д.політ.н. О. «Україна і південно-східна Європа»; к.військ.н. О. Маначинського «Троянський Конь украинскорумынских отношений».

Румунія – єдина країна, з якою Україна не має закріплених у міжнародному праві кордонів. Між двома державами існує ряд територіальних питань. Однією з актуальних проблем у взаємовідносинах між Україною та Румунією до недавнього часу була територіальна суперечка, яка стосувалася о. Зміїний [1].

З огляду на підписаний у 1997 році базовий політичний договір між Румунією та Україною, обидві сторони домовились у випадку, коли не буде досягнуто консенсусу стосовно морського кордону, кожна із сторін може звернутись до Міжнародного суду ООН в Гаазі. Таким чином, з огляду на те, що численні раунди переговорів не вирішили питання делімітації континентального шельфу та виключних економічних зон між Румунією та Україною у Чорному морі, 16 вересня 2004 року Бухарест звернувся до Міжнародного суду ООН в Гаазі [2].

Враховуючи той факт, що згідно угоди 2003 року Румунія визнала територіальну належність о. Зміїний Україні, сутність суперечки полягала у різних підходах сторін щодо принципів розподілу водних (та підводних) ресурсів навколо нього. Тобто, юридичний демарш Бухареста був суто економічним. Адже, «важливою є не проблема юрисдикції стосовно острова, а спосіб, яким вона буде впливати на делімітацію морських вод континентального шельфу» [3].

Однією з ймовірних причин, які призвели до трансформації позиції румунської сторони щодо визначення статусу острова Зміїний, була зміна його значення в акваторії Чорного моря, пов'язана з відкриттям в 1980-х роках на шельфі поблизу острова покладів нафти та природного газу. Після того, як у 2001 році компанією ДАТ «Чорноморнафтогаз» було підтверджено наявність запасів вуглеводнів за 40 км на південь від острова, з прогнозним об'ємом 10 млн. тонн нафти та 10 млрд. м³ газу, питання розмежування морських просторів в Чорному морі набуло особливого підтексту [4].

Однак, більшість українських експертів сходиться на думці, що однією з першопричин висунення територіальних претензій до України є економічний чинник, адже між Україною та Румунією триває жорстка конкуренція, зокрема, за розробки вуглеводневих ресурсів на Чорноморському шельфі, а також за судноплавні канали в дельті Дунаю. Введення Україною в експлуатацію каналу Дунай – Чорне море в гирлі Бистре (3,1 км.) позбавило Румунію статусу монополіста в цій сфері, створило альтернативу румунським каналам для річкових перевезень і складає значну конкуренцію, оскільки вартість проходження територією українського транспортного шляху нижче за румунську на 40% [5]. Контроль над дунайським транзитом є чітким пріоритетом розвитку морських транспортних коридорів [6]. Крім того, проходження суден каналом в гирлі Бистре є цілодобовим, двостороннім та регульованим, тоді як рух через румунські канали є одностороннім і здійснюється лише у світлий час доби.

Таким чином, справа «Делімітація морських просторів у Чорному морі (Румунія проти України)» завершилась в Гаазькому суді 3 лютого 2009 р. Суд підтвердив українську приналежність самого острова та наявність українських

територіальних вод навколо нього, однак разом з тим вирішив, що цей острів не є складовою частиною берегової лінії. Суд виходив з того що о. Зміїний розташований відносно далеко від берегу та є дуже маленьких 140 розмірів [7].

Тому суд встановив, що острів Зміїний не повинен впливати на делімітацію у даній судовій справі, окрім 12-мильної смуги територіальних вод навколо острова. Рішення Міжнародного суду ООН є обов'язковим для виконання і оскарженню не підлягає. Отже, у такий спосіб була вирішена одна, однак не остання проблема українсько-румунських взаємин.

Таким чином, можемо зробити висновки, що фактично суд делімітував шельф на 80% відповідно до вимоги Румунії. А ті вимоги румунської сторони, які за версією України, були відкинуті судом (наприклад те, що о. Зміїний свого часу був включений до складу СРСР неправомірно), скоріше за все і були спочатку внесені румунами для подальшого їх «списання» (щоб українська сторона могла тішитися). Таким чином, якщо називати речі своїми іменами, Україна позбулася значного шматка території, багатого вуглеводами.

Джерела:

1. Чорна Н. В., Підгірна В. Н. Сучасний стан та перспективи розвитку українсько-румунських відносин. URL: http://www.rusnauka.com/16_ADEN_2010/Economics.
2. Maritime delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine). International Court of Justice. Application Instituting Proceedings. URL: <http://www.icj.org/docket/files/132/1697.pdf>.
3. Воропаєв С. Румунія наполягає, що Зміїний – не острів, а скеля// УНІАН. 19.09.2008 URL: <http://www.unian.net/ukr/news/273842-rumuniya-napolyagae-schozmijiniy-ne-ostriv-a-skelya.html>.
4. Скляр А. 3:1 на користь Румунії. URL: <http://uaforeignaffairs.com>.
5. Білан І. Підводні течії українсько-румунських відносин. URL: <http://www.ucipr.kiev.ua/modules.php?op=modload&name>.
6. Тригуб П. М., Плетенчук Г. В. Територіальні суперечності між Україною та Румунією в контексті євроатлантичної інтеграції. URL: <http://lib.kma.mk.ua/pdf/naukpraci/history/2010/>
7. Силіна Т. Ахіллесів острів. *Дзеркало тижня*. 2007. № 6. URL: http://gazeta.dt.ua/ARCHIVE/ahillesiv_ostriv.html.

Науковий керівник – к.ю.н., доцент Канєнберг-Сандул О. К.